СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 216. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 19. вересня, 1925. VOL. XXXIII. No. 216. Jersey City, N. J., Saturday, September 19. 1925. THREE CENTS

Церкви закидують урядови несеріозне трактованнє прогибіції.

ВАШИНГТОН, 17. вересня. — Департамент розсліду при Федеральній Раді Церков Христа, заявляє в своїм звіті, з дослідів над виконуванням прогибіції, що самий уряд, себто департамент скарбу, не трактував справи виконування прогибіційного закона поважно.

На оправданне департаменту скарбу звіт находить лишень те, що конгрес не давав департаментови достаточної скількости фондів на виконуванне закона.

Федеральна Рада Церков остерігає уряд, що на случай невдачі виконування прогибіційного уряду настрій американського громадянства повернеться проти прогибіції та прогибіційний закон буде відкликаний.

КОНФЕРЕНЦІЯ ЗА ФРАНЦУСЬКІ ДОВГИ ПОЧИНАЄТЬСЯ В ЧЕТВЕР.

ВАШИНГТОН, 17. вересня. — Американський уряд оповіщає, що конференція представників Злучених Держав та Франції в справі сплати воєнних довгів Франції почнеться в четвер.

Уряд сподіється покінчити конференцію протягом тижня або десять днів.

Від французького уряду приїздить на конференцію французький міністер фінансів Кайо.

АЙРИСЬКА БІЙКА НА ПРИЧАЛІ.

НЮ ЙОРК, 17. вересня. — При приїзді айриського генерала Ричарда Малкегі, бувшого команданта військ свобідної айриської держави, та Томаса Джансона, провідника групи робітничої партії в айриськім парляменті, на обох приїзних напала громадка американських Айришів, загорілих прихильників повної айриської самостійности. Як се звичайно буває в Айришів, без бійки не обійшлося. Бючихся розборони аж Айриші, що служать при нюйорській поліції.

ТРОЄ ЛЮДИЙ ПОГИБЛО ВІД ЕЛЕКТРИКИ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 17. вересня. — Підчас направи електричних проводів схрестилися два електричні дроти. Коли один робітник пробував підняти один дріт, він сейчас упав ражений електрикою. Другий, що пішов його підняти, теж упав неживий. Один прохожий, побачивши, що до сього місця зміряє громадка школярів, хотів собі підняти дріт та впав убитий. Доперва тоті прохожі кинулися здержати дітвору від наступлення на небезпечні дроти.

БОРА БУДЕ БОРОНИТИ САКЛАТВАЛУ В СЕНАТІ.

ВАШИНГТОН, 17. вересня. — Сенатор Бора, голова сенатової комісії для заграничних справ, виступив проти рішення департаменту стейту проти допущення сюди англійського комуністичного посла Саклатвали та заявив, що він буде домагатися від секретаря стейту Келога вияснення.

Проти сього недопущення виступила з публичною заявою Американська Юнія Горожанських Свобід.

ПОДВІЙНЕ ВБИЙСТВО.

СІДАР РАПИДС, Айова, 17. вересня. — Лев Новотни, богатий молодий фармер, вбив нині вистрілом з рушниці наперед свою 22-літну жінку, а відтак себе самого.

Подія случилася на фармі, що стоїть самотна на полю. Тіла неживих найдено на другий день. Причина трагедії невідома. Сусіди знають лишень, що подруги сварилися вже від кількох тижнів.

КИТАЙСЬКИЙ АМБАСАДОР В ОБОРОНІ КИТАЮ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 17. вересня. — На відбуваючихся тут наукових дискусіях в справі Китаю, які зарядив університет Джана Гапкинса, виступав одним з перших бесідників Се, представник китайського уряду в Вашингтоні.

Бесідник звернув увагу слухачам, що в Китаю будуть непорядки так довго, поки чужі держави не заберуть своїх рук проч з Китаю та не перестануть вмішуватися в нутрішні справи краю.

ПРОТИ ВАРВАРСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ЗВИЧАЮ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 17. вересня. — Як кождого року, так і сього громадка хлопців кидалася на прохожих, що ще носять соломяні капелюхи, та пробувала скидати їх з голов та ломити. Богато людий добродушно позволяло собі робити таке варварство, але один з пошкодованих схопив молодого варвара та потягнув у суд. Тут суддя повчив молодика, що такі річи робити незаконно, та казав йому на памятку заплатити десять долярів кари.

ХЛОПЧИНА ВБИЙНИКОМ МАТЕРИ.

ФЕЄТВИЛ, Вест Верджінія, 17. вересня. — Велика лава присяжних суддів стейтового суду постановила поставити на суд за вбийство 14-літного хлопця Трейсі Вестморленда. Хлопчина вбив власну матір, коли ся картала його за якусь провину.

РОБОТИ В СЕРПНИ ПОПРАВИЛИСЯ.

ВАШИНГТОН, 17. вересня. — Огляд стану праці по всіх стейтах, переведений департаментом праці, показує, що в місяцю серпни роботи йшли богато краще, як в попередних місяцях.

Найкраще йшли роботи в південно-східних стейтах.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОГИБІЦІЙНИЙ ПРОЦЕС.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 16. вересня. — Перед федеральний суд поставлено тут за нарушеннє прогибіційного закона 11 фабрикантів. Обжаловані виробляють всякі перфуми, пудри та олійки до волося, і мали від уряду дозвіл уживати певну скількість алькоголю для виробу своїх товарів. Сього дозволу вони мали надуживати в сей спосіб, що діставши алькоголь для своїх фабрикатів, вони продавали його бутлегерам з добрим зарібком.

ФАРМЕР УБИВ ПЯТЬ ЛЬВІВ ЗА ПІВ ГОДИНИ.

Кейп Тавн, 28. серпня. — Вон Дер Мерве, фармер з Трансвалю, виїхав пятьма ослами в дорогу. Ніч захопила його в густім лісі над потічком. Розложив він шатро, попривязував недалеко него ослів і пішов спати. В ночи збудило його велике шамотання і рев ослів. Та доперва рано Мерве побачив, як двіста стіп від його шатра лев заїдав смачно його осла. Він вистрілив і убив льва. Та незабаром львиця пустилася просто на нього. Коли вже була на десять кроків від нього, він убив її вистрілом в голову. Опісля почав шукати за рештa ослами. В протягу пів години фармер Мерве убив ще три льви, які смакували собі мясо з його ослів. До дому вернув рано з трома ослами і пятьма шкірами з львів.

Подібних фармерів в Америці нема.

В РОСІЇ НЕСПОКІЙ.

Російсько-советські часописі доносять, що в Петербурзі і Москві неспокійно. Недавно, наприклад, в Петербурзі терористи-монархісти висадили в повітря большевицький арсенал і склад військового одягу. Крім того відбуваються часті напади на почти, контори, банки. Одним словом „ґрабят наґрабленное"... Підпалюють фабрики, заводи, склади, нападають на поодиноких членів ҐПУ. Кожної ночі по вулицях Петербургу розліплюються монархістичні відозви за підписом: „Комітету защіти національної Россії". Московський ґуберніяльний комітет на днях виніс постанову, яка забороняє перебувати більш доби на терені московської ґубернії тим, хто не має сталого там замешкання, чи не повнить певних службових обовязків. Словом, розвалюється попередня „консолідація" і повстає ізоляція.

НАРОДИНИ РЕКІНА В АКВАРІЮМ.

В монахійськім акваріюм, (штучний збірник води, в якому плекається риби для оказу, як звірів в менажерії) прийшов на світ молодий пажор-людоїд. Випадки, щоби риби родилися в неволі, трапляються дуже рідко, а останній мав місце перед 16-роками. Молодий пажор має 12 цм. довжини. Його вміщено в окремім збірнику води.

АРЕШТИ МІЖ КОМУНІСТАМИ В ЛЮБЛИНІ.

З Люблина доносять, що там арештовано сім членів окружної управи комуністичної молоді.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИНЕ!

Коли читаєш, що старому краєви грозить страшна руїна від голоду, повені та ляцького насильства, то памятай, що на тій землі жили Твої батьки, що там живуть Твої Рідні!

Коли читаєш, що скровавлена Рідна Твоя земля в голодових судорогах благає помочі для немічних дітий, інвалідів та старців — то там, що вона звертається до Тебе!

Коли читаєш поклик до американської іміґрації — то знай, що Тебе особисто закликають стати в ряди тих, які бажають волі Рідному Краєви.

Закінчуючи серпневу збірку кличемо до Тебе український читачу: Твоїм обовязком помогти братові! Хай в списку жертводавців на поміч інвалідам, сиротам, голодним селам, Рідній Школі та Просвіті не бракне Твого імени.

Всі зібрані жертви пересилайте негайно на закінчення серпневої збірки до:

OBYEDNANYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

НАСЛІДКИ ПОЛЬСЬКОЇ ГОСПОДАРКИ В ГАЛИЧИНІ.

Щорічно підчас повіней нещасна Галичина представляє собою одно велике озеро. Реґуляція рік провадилась і ведеться таким „шаленим" темпом і так „солідно", що леда дощ, а вже людські ниви під водою. Те саме діється і з мостами. Вони будовані звичайно на домашний спосіб і часто не видержують своєї першої проби. Ось недавно тому завалився зовсім нестарий ще міст на Пруті, що звязував Вороxту з рештою... Польщі. Показалося, що основа мосту була спорохнявіла. Міст під Татаровом грозить теж компромітацією відповідальним чинникам, якщо не піддадуть його основній курації. Але що це все супроти вічности!?

ЖІНКА СОЛТИСОМ.

З Ґнезна (Познаньщина) доносять, що в громаді Рибно вибрано солтисом жінку Брониславу Кендзежанку. Староство не затвердило ще досі вибору, але воно не робити-ме мабуть ніяких перешкод. Найцікавійше — пише один польський часопис — буде то, як та жінка буде поводитися при бранці, при якій солтис мусить бути присутний.

ЩУРІ ЗАКУСАЛИ ДИТИНУ.

В місцевости Треббін в Німеччині, лишила одна мати свою девятимісячну дитину в візку в городі, а сама пішла до роботи. Коли вернула, почула несамовитий крик дитини. В хвилині, як вона підбігла, вискочили з візка два великі щурі, що дуже покусали ніжки і животик дитини, яка небаром вмерла.

КАМІЗЕЛЬКА, ЯКОЇ КУЛЯ НЕ БЕРЕТЬСЯ.

В останніх дня винайшов Американець Бервальд камізельку, якої не чіпляється куля. Сам винахідник позволив переводити проби на собі. Більше як десяток людий стріляло до нього рівночасно і не могли його ранити. Винахід полягає на тім, що три сталеві плити уложені скісно одно до другої, а простір між ними виповнений бавовною.

ПОЛЬЩА РОБИТЬ СОБІ ВОРОГІВ.

Польща видала острий заказ привозу із заграниці цілої низки всяких артикулів. Це дотичить теж Угорщини, з якою Польща заключила навіть торговельний договір. Цей договір якраз дозволяв Угорщині ввозити до Польщі свій крам. Угорщина ремствує на польські порядки і домагається вияснення.

ЖАРА І ЗДОРОВЛЯ.

Що робити, щоби літня спека, яка кожнього року жарить, пражить і скільки тижнів „дихати не дає", таки справді не зашкодила здоровлю?

Звичайно, найліпше було би виїхати кудись, де спеки нема. Та це мало хто може. Мало хто є також в такому положенню, щоби в горячі дні спочивати, не працювати. Надмірне напруження, фізичне чи умове, коли весь організм вже й так ослаблений жарою, певна річ — може зашкодити.

Але є й такі гігієнічні способи охорони здоровля у літню жару, до яких може припоровитись кожна людина. Харчі повинні бути поживні, але легкі й легко стравні. Мяса, жареної страви та солодких леґумін і цукорків уживати як найменше, так як вони розгрівають тіло ще більше. З другого боку, свіжі спілі овочі, городовина, салати, горох, картофля, молоко, — не продукують жари в тілі, а вповні вистарчають, щоби заспокоїти голод.

Води в жаркий час всі пють богато і воно не вадить. Не вадить, коли вода холодна. Але коли її вживають за богато з ледом, так як це звичай в Америці, то наслідком може бути жолудкове недомагання, а навіть слабість. А солоджена вода та всякі „солодкі напитки" ще й витворюють жару в тілі.

Літня одежа повинна бути легка і ясна та з такої матерії, щоби воздух міг провівати до тіла. Часта зміна білизни причиняється і до здоровля і до вигоди.

Дуже некорисно для здоровля, коли лягати спати пізно або неправильно. Виспатися все треба, зима чи літо. Звичайно, коли велика спека, то трудно заснути, але саме тому треба йти спати вчасно і правильно, щоби захопити трохи спочинку.

Мабуть не треба додавати, що купіль в літі ще потрібніша, як в зимі, і чим частійше купатися, тим красше. Пливання є одним з найприємнійших і найздоровійших спортів і тільки через необережність і неувагу воно буває небезпечне. Уважати, щоб вода була чиста, не купатися зараз після їжі і не сидіти в воді за довго, — оце головні правила для тих, що купаються.

Чи хто терпить від надмірної жари, чи переносить її більшменш легко, це у великій мірі залежить теж від душевного настрою людини. Коли вона не має журби й клопотів, не турбується і не думає про всякі житейські турботи, то й жарку днину лекше перебуде.

Посол Саклатвала осуджує секретаря Келлоґґа.

ЛОНДОН, 17. вересня. — Англійський посол комуніст Шапурджі Саклатвала, родом Індієць, котрий вибірався на зїзд міжпарляментарної унії у Вашингтоні, і вже мав пашпорт та візу американського консуляту, заявив тепер, що дуже здивувався, коли в останній хвилі одержав відомість, що американський державний секретар Френк Б. Келлоґґ відмовився допустити його до Америки.

Він каже, що Келлоґґ дався піддурити кільком англійським дивакам і сказав неправду, будьто Саклатвала хоче ширити революцію в Америці, бо він такого наміру не мав і не має.

Саклатвала апелює до американської публики, щоб не позволила Келлоґґови на самовільні акти при допомозі брехні й обману.

НОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО В ТУРЕЧЧИНІ.

ЦАРГОРОД, Туреччина, 16. вересня. — Комісія спеціяльна виготовила новий збір законів для Туреччини.

Коли його приме турецький парлямент (велике національне зібраннє), то тимсамим будуть скасовані всі турецькі права, що основуються на Корані.

За підставу нового законодавства Турки взяли цивільне право Швайцарії і торговельне право Німеччини.

На основі нових законів касується поліґамію (многоженство) і також заводиться цивільні шлюби.

В новому законодавстві признані великі свободи пресі.

За проти-державні виступи закони приписують найтяжші кари.

ШТУЧНИЙ ВОДОПАД НІЯГАРА.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 16. вересня. — В кантоні (окрузі) Вале отворено штучний водопад Ніягара. Він паде з висоти 6,000 стіп, отже трохи висший від американського водопаду Ніягара.

Сей водопад будовано три роки коштом $12,500,000. Його засіблює збірник води на просторі 268 акрів, який спинює гребля довжини 818 стіп. Збірник містить 39,000,000 кубічних ярдів води.

Сила водопаду може вистарчити для гонення всіх зелізниць Швайцарії.

ЕКУМЕНІЧНИЙ СОБОР.

РИМ, 16. вересня. — З Ватикану запевнюють, що папа римський скличе на 1928 рік екуменічний собор, який, як сподіваються, буде найбільший в історії католицької церкви.

(Останній екуменічний собор був в 1869 році за папи Пія IX. Загалом в історії католицької церкви було 19 екуменічних соборів. Перший був в Нікеї, в Малій Азії, в 325 році).

ЧЕХИ І ПОЛЯКИ БІЛЯ ПОРОГА.

БЕРЛІН, 16. вересня. — В поінформованих кругах кажуть, що Німеччина й аліянти згодяться допустити на свою нараду у справі Ренської умови представників Чехо-Словаччини і Польщі але тільки яко слухачів, навіть без дорадного голосу.

СОВЄТИ ПРОТИ НІМЕЦЬКО-ФРАНЦУСЬКОЇ УГОДИ.

БЕРЛІН, 16. вересня. — З Москви повідомляють, що російська советська влада рішучо проти німецько-французького мирового договору.

Советський міністер закордонних справ Григорій Чічерін в дорозі до Італії буде тут на розмові з німецьким міністром закордонних справ д-ром Штреземаном власне про справу Ренської умови.

БОЛЬШЕВИК ХВАЛИТЬ АМЕРИКУ.

МОСКВА, 16. вересня. — Російський советський амбасадор в Пекінґу, столиці Китаю, Лев Михайлович Карахан висловив своє признанне для політики Злучених Держав у відношенню до Китаю.

Карахан каже, що йому подобався плян Америки, щоб відкликати чужинецьку контролю в Китаю й оставити Китайцям повну свободу і їх суверенність в спокою.

БИЗНЕС ПОПРАВЛЯЄТЬСЯ.

ПАРИЖ, 16. вересня. — Статистичний виказ за перших 8 місяців сього року показує, що привіз товарів до Франції зменьшується, а вивіз побільшується.

За той час привіз поменьшився о 800,000,000 французьких франків (паперових), а вивіз побільшився о міліярд і чверть паперових франків.

АМЕРИКАНСЬКИМ ЖОВНІРАМ ЗАМКНЕНИЙ ПОВОРОТ.

РИМ, 16. вересня. — Італійці, котрі жили в Америці, а по війні вернулись домів, кажуть, що в Італії тепер є 30,000 Італійців, котрі служили вчасі світової війни у Франції яко американські жовніри. Тепер через обмеженне іміґрації до Америки їм поворот замкнений. Се вони вважають несправедливим і кажуть, що розведуть аґітацію перед Конґресом у Вашинґтоні, аби змінив іміґраційні постанови й уможливив бодай американським жовнірам італійського роду вернутись до Америки.

НОВА І ЛІПША СТАЛЬ.

БЕРЛІН, 16. вересня. — Швайцарський Німець Моссард придумав новий спосіб виробу сталі. Сталь добута таким процесом важить о 40% меньше від звичайної і виріб її коштує о 30% дешевще від виробу теперішньої сталі.

ПОВІНЬ В КИТАЮ.

ПЕКИНҐ, столиця Китаю, 14. вересня. — В [illegible] Китаю залили води із зливи понад 1,000 сіл. Повінь буде така бурлива, що згинуло у ній 8,000 осіб. Шкоди дуже великі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДОМАҐОҐІЯ ПРОГРАЛА

Власник трох нюйорських дневників і більше як 10 по других містах Злучених Держав, Виллием Рендолф Герст, се відай найбільший демагог в цілій Америці. Він самий завсіди пише крайно демаґоґічно і редактори його газет примінюються до його способу писання.

Що не по думці Герста, се він і його редактори засиплють потоком лайки згори надолину. А вже найбільше воюють вони з противниками всякими „пикчерами" чи „картунами", якими їх висмівають на всякі можливі і неможливі лади.

Така пуста демагоґія приймається у невиробленої, малоосвіченої і безкритичної публики.

Щиро сказати, що Герст такою демаґоґією виграв був при останніх міських виборах в Ню Йорку (тому 4 роки) і самий один засипав був усі другі газети, здобувши при помочі „пикчерів" велику більшість голосів для свого кандидата на посадника, Гайлена, проти голосу усіх прочих газет.

Але і сій демагоґії прийшов конець. Сього року при виборах Герст провалився з Гайленом і своєю демаґоґією. Не помогли „пикчери" на всі вивороти. Бо вже публика переросла трохи своїм розумом пусту і глупу демаґоґію.

Справдилися слова Линколна: Можеш дурити весь нарід якийсь час, або весь час часть народу, але ніколи весь нарід увесь час.

ЛЮДИ ВСІ ОДНАКОВІ

Недавно случилося було в однім американськім місті самовбивство одного молодого італійського іміґранта. Як писали американські аґзети, на вістку про се самовбивство до хати нещасного збіглися іміґрнти, щоби дістати для себе хоча кусочок шнура, на котрім висів повішеник. Сей шнур, як пояснили азетному репортерови щасливі посідачі, має мати чарівну силу відганяти від живих людий всяке лихо. Американські газети, подаючи про сей факт, додали до нього свої уваги про глупоту іміґрантів. Декотрі навіть сказали виразно, що англьо-саксонська раса хоч куди висша від сих дикарів, які добачують чародійне захоронне средство в кусочку шнура. Навіть з тих газет, що сього виразно не сказали, просвічувала гордість на свою умову висшість; мовляв, ми не такі, у нас таке не можливе.

Кілька днів тому назад случилася в стейті Огайо катастрофа з кермовим бальоном американської фльоти, Шенандо. Вітер роздер його на три кусні, звалив на землю, та вбив при тім 14 летунів. На місце, де впали відломки бальона, зїхалося автомобілями богато цікавих з околиці: фармерів, робітників, купців, тощо. Нічого тут дивного в їх цікавости. Всякий народ у світі таке зробибн, та ще якби мав тільки автомобілів, що в Америці. Та тут показалося, що тут не сама цікавість, але й щось другого. Вже американські ґазети написали, що цікаві не хотіли вдоволитися пасивним приглядланнем траґедії, але захотіли дещо з неї скористати, а тепер федеральний уряд вислав своїх агентів в північну часть стейту Вест Верджінії та східну часть стейту Огайо, щоби розшукати кавалки бальона, забрані цікавими видцями зі собою. Телеграми тепер вже й доносять, що агенти назбирали повних чотири троки сих памяток, забраних цікавими, що злетілися як круки на місце нещастя.

Телеграми кажуть, що агенти не арештували нікого. Ґазети не подають про подію ніяких коментарів, хоча вони певно сказалиби декілька прикрих слів, якби щось подібного случилося серед іміґрантів. Чейже межи розриваннем шнура повішенника а розхоплюваннем розбитого бальона великої ріжниці нема. Якщо така ріжниця є, то хиба та, що й цілий шнур не погімби нікому розслідити причини самовбийства, тоді як полишенне відломків бальона на місци, де вони впали, моглоб помогти відкрити причини сього нещастя та запобігти другому подібному в будучности. Та мимо сього ті самі ґазети, які так широко росписувалися про висшість родовитих людий над іміґрантами, не згадали ні словом про дивне збиранне памяток.

Правда, сі ґазети можуть сказати, що власне тут ріжниця в тому, що іміґранти вірують в чародійну силу шнурка повішеника, а ті, що росхоплювали куски бальона, хотіли мати просто памятку, але се відай неправда. Правдоподібно, і в тих, що хапали куски бальона, була думка, що се на щось придасться, хоча вони свідомо й не могли сказати, на що саме. Факт є фактом, що в усякого чоловіка є зародки забобону, бо всякий чоловік показує наклін повязувати зі собою факти, які до себе не стоють у ніякій звязи. Мають свої забобони іміґранти, — кожда ґрупа іміґрантів свої, — але мають їх і родовиті Американці. Частенько якраз той, що найбільше з забобонів другого насміхається, має своїх найбільше. Певна річ, що ущасливленне людий вимагає викорінювания забобонів, але забобонів не викорінюється через висміванне забобонів чужих, а оборону забобонів своїх. Як вони мають пропасти, то лишень масою, коли люди розвинуть думанне так, що всякі забобони стануть неможливі.

В СПРАВІ ОРҐНІЗАЦІЇ ДЯКО-ВЧИТЕЛІВ

Перепони власть імущих і незрозумілнне нетямущих.

(Допись).

Під теперішні часи потребують орґанізації не тільки всякого рода фахові і робітники, але також і кожда національність яко окрема цілість.

Незорґанізований народ не тільки що не всилі здобути собі свободи і незалежности, але також уважається народом некультурним, не здатним до життя народнього і самоуправи і такий народ не заслугує на права новітньої нації.

Доля такого незорґанізованого народа (як і робітництва) спочиває в руках гнобителів-окупантів. Та доля зависить від культурности влади, а зміняється як та погода в марті. Одним, нібито лпше, а другим — гірше до невидержання.

Щоби можна витривати в боротьбі за незажність та забезпечити собі добробут, треба бути сильно зорґанізованим. Люди здорової думки знають, що без орґанізації народ є і буде вічними рабами, невільниками, а силою орґанізації зможе здобути волю і свободу та забезпечити добробут собі і своїм нащадкам.

Культурна народність (як також фахові та робітники), знаючи, що одинцем чи й поодиноким уґрупованням нічого зробити ані здобути не можна, всіми силами старається зорґанізуватись.

Однак хтобто не старався орґанізуватись, завсіди знаходить своїх опонентів, котрі не дуже радо хотіли-б бачити, щоб нарід був зорґанізований. Нема в них охоти приглядатись орґанізаційному рухови. Вони хотіли-б, щоб народ як найдрібнійше був розбитий, як найдовше оставався в темноті, а тоді їм дуже легко буде зробити з нього своїх рабів-невільників. Ті опоненти знають, що тільки в такий спосіб зможуть панувати над народом. Тому, всяка власть і підприємці ставлять опозицію народови в його орґанізованости.

Таку опозицію стрінули і ми дяко-вчителі з боку „імущих власть".

Бажаючи запобігти тому неладови, який панує в тім нещаснім стані дяко-вчительськім; поправити лихо з боку морального і матеріяльного, зменшити ті кривди і наруги, які заподіваються нам — як від священиків так і від громад, — здисциплінувати бодай в части провадження рідної школи; познакомити слабші сили з наукою педаґоґіки; та взагалі завести лад і порядок поміж нашими учителями в Америці — постановили ми зїхатись та оснувати поновно орґанізацію свою. Знаючи, що тільки шляхом орґанізації можна-б дечому запобігти (бо не ходить тут так лучше о дяківку, бо це леда півґрамотний потрафить, а ходить головно о школу, хоральнонародний спів і театр). Властям мабуть се було не до смаку, тому і нам не обійшлось без опозиції.

Добрі прикмети наших властий зберігаються в них дуже старанно: „Аще настоятель ізволить". Мабуть думають, що й на далі так буде. Мовчи, не розсуджуй; що прикажуть, те сповняй! Та минаються помалу ті „добрі часи", а наступають: „Аще народ порішить". Так воно й повинно бути, а не інакше! Наша і всяка власть дуже доброзичлива висказати свою згоду і підтримати справу, однак опісля зробить свою прислугу, щоб таки перешкодити, як вже що починається. — Не інакше сталось і з нами дяко-вчителями.

Коли хотіло о те, щоб дістати згоду, власть прихильно віднеслася і заявила, що буде підпирати. А коли вже було проголошено збори в часописях і ми зїхались, тогі гарненько нас повідомили, що про збори нічогісінько не знають і за ніщо не гарантують.

Отже завдяки чемненькому повідомленню галі церковної, призначеної на збори, нам відмовлено і ми, дяки, котрі щодня служимо в церкви, при церквах гуртуємо молодіж, для церков працюємо, для церков віддали всю свою молоду енерґію, силу, свій ум і все, що тільки могли дати по своїм здібностям, мусіли забиратись на чужинецьку галю і там відбувати свої наради в справі орґанізації. Отака то заплата помічникам в народньо-церковній роботі від своїх настоятелів.

Та не в тім то ще лихо, що всякі власти, які-б вони не були, шкодять народови в його орґанізованости. Найбільше лихо в тім, що трафляються виродки, таки поміж народом, що замісць помагати, то у своїм засліпленню рабськім всякими клеветами пробують також шкодити. В мазниці таких виродків не може виобразитись, що се вони на власну собі шкоду те роблять.

Такий виродок найшовся і поміж нами дяко-вчителями. Той ревний „професор" від чарки не тільки не прийшов на збори, але ще й потрафив кинути безпідставні брехні проти тих людий і своїх товаришів по званню, що дали почин до сього.

Знайшлося в того „професора" настільки безличности, що потрафив назвати людий уличною лайкою, таких, що ради орґанізації викинули $406 власного гроша для заплачення довгу, який залягав покійному Д. Андрейкови за редаґованне „Рідної Школи" ще з попереднього товариства, завдяки урядованню подібних „професорів" як сей, що тепер сів крамолу. Що сей „професор" без найменьшої ідеї народньої, переконалась не одна громада; переконається зможе і нова громада. А що наш народ надто богато має таких як сей наш „професор" і товариш по званню, тому стогне в кайданах, у неволі. Як довго будуть знаходитись поміж нами такі виродки, так довго прийдеться нам терпіти чужинецьке ярмо і бути рабами, невільниками. Через таких і тільки через таких наш народ не може вибитись на волю і здобути свою незалежність. Бо в таких людців загальна справа народня не має сього значіння, що має панський маслак або пляшка „очищеної". Через таких мусить терпіти люди ідейні, працьовиті, що бажають свому народови волі. Через таких терпить весь український народ.

Через таке безобразіє наших декотрих дяків-вчителів, що дає „професорів", як вони себе звуть, тратить значінне рідна школа, рідна культура наша тут на еміґрації. Не маючи найменьшого виховання, самий такий професор береться виховувати невинну молодь. Радше псує як навчає! А все через те, що нема нагляду, нема орґанізації.

Товариші! Такий нелад, таке „безобразіє" далі не може існувати! Ми дяко-вчителі мусимо створити орґанізацію свою, котра положила би сьому всьому крайний конець. Наш стан треба поправити як духово так і матеріяльно.

Загляньмо ми в історію. Таж дяки в давнину займали поважне становище на полі тодішньої освіти; в них було велике завдання і їх всі поважали. Подібне завдання і наше тут на еміґрації американській. Однак через такий нелад і брак відповідної підготовлености наш стан упав понизше критики. Щоб ми не були так-пониженими, ми мусимо взятись до діла.

Нам треба твердо стояти за свою орґанізацію, щоби в нас був один дух, одна думка. Щоб ми були міряні одною міркою, треба щоб ми працювали в одному напрямку і стреміли до одної ціли, як народньої так і церковно-релігійної.

Шляхом орґанізації ми дяковчителі могли-б поліпшити свою долю; далеко красше поліпшити долю рідної школи, рідної культури. Змоглиб-би дати поміч рідній Батьківщині; подбали-б, щоби кождий з нас мав образованне, відповідне до стану і нового часу. При добру зорґанізованню себе ми могли-б устроювати курси підготовні для доповнення свого знання, щоб наука ішла в школі після правил і в суто українськую дусі. Щоб наша молодь, дорісши літ, знала, чиї вони, яких батьків діти.

Взагалі наша орґанізація могла-б принести не тільки користь для нас самих, але ще і більшу користь для нашого народу. Ми мусимо се зрозуміти і взятися за діло. Устроюймо своїми силами народні концерти, театральні вистави. Чейже зможемо се виконати?! Певно, що без орґанізації, то не виконаємо як слід. Але якби була орґанізація, то чого самі не зможемо, попросимо силу з висшим образованнем і нам радо поможе.

Мусимо знати, що всі враз зможуть довершити великого діла.

Треба нам зрозуміти загально, що зорґанізоване народу се здобуток культурний, се сила, з котрою всякий мусить числитись, по волі, чи по неволі.

Шляхом орґанізації народ може осягнути і найвисші цілі, освіту, і відперти всяке насильство, рабство та здобути науку, волю і свободу. Одним словом, зорґанізований нарід може все те осягнути, чого ніколи не осягне одиницями, чи партіями з кількох людий.

Тому, хто має здоровий розум, то й і думає наперше про орґанізацію а опісля про осягнення ціли. Такий головік буде радо підпирати всякі орґанізації, які-б вони не були (певно, не ворожі нашому народови), а ніколи не буде шкодити. Не зорґанізувавшися в одно тіло, ми ніколи не здобудемо освіти ані не здобудемо своєї держави.

Коли ми будемо ділитись поміж собою на всякі партії, жовті, зелені, червоні, на вірних і невірних, на католиків і греко-католиків, православних і цареславних і без кінця інших, так прийдеться нам бути вічними рабами, невільниками, а ніколи вільним народом. У нас повинна бути одна ідея, один дух. Ми повинні один другого накликати в ряди своєї орґанізацій. В нас повинен бути один клич: Всі враз! А тоді, як будемо всі добре зорґанізовані мусить добре прислухатись нам всяка влада і тоді нас так скоро покінати ніхто не зможе. В той спосіб ми напевно можемо сподіватись, що повстане одна соборна незалежна Україна від Кавказу по Сян! Що дай, Боже, як найскорше!

Дяк-націоналіст.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома членам місцевим і позамісцевим, що мітинґ звичайний відбудеся дня 22. вересня 1925, вечером о год. 7.30, в гали церковній де звичайно. Члени мають явитися, бо суть важні відділові справи до полагодження. Таксамо подаєся до відома, що пікнік Братства мав відбутися 13. вересня, а не відбувся з причини великої небувалої туґі-дощу, то відбудеся 20. сего місяця в тімсамім парку як було оголошено. Відділ буде принимати нових членів на згаданім мітинґу до Братства без вступного, а до У. Н. Союза пінсля статута. Тож користайте з нагоди, бо щоб опісля не було за пізно. — М. Бінашевський, предс.; Н. Паснак, кас.; К. Шевчук, секр.

ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ.

(Допись з Ню Йорку).

В Свободі з 31. серпня ц. р. була поміщена маленька замітка про те, що Ляхи орґанізують „поміч" голодному селу на Україні. При теперішних національних, політичних і економічних обставинах, це є страшне і не бажане явище для нашого народа.

Ляцька поміч Українцям. Ну, чи не ганьба і не стид нам Українцям в Америці допустити, щоби наш нарід прийняв „зупу" з ляцьких рук для того, щоби скоріш обернути його проти української державности, щоби розділити еміґрацію від старого краю. Чи мало ще нас ділили? Чи можна буде винувати тих голодних, холодних, пригноблених наших людий в старім краю, що роки вже стогнуть під ляцькою пятою за те, що вони будуть їсти ляцький хліб і... згадають нас „американців", як вони будуть думати про нас, то не тяжко догадатись. А чи думали ми Українці в Америці про них. Про тих голодних і холодних, що всі надії були на нас. Ми лише вспімнули мимохіть і кинули пару центів в шапку на вічу і скоріше втікли, щоби не чути, що будуть говорити промовці про нещастя нашого народу і щоби не дати ще шустку на Рідну Школу, а скоріш бігли до салуну чи на мувінг пікчер.

А чи справа вимагає від нас таких великих жертв, жертв непосильних? Ні! вимагає лише квадра або пів доляра від кождого з нас і коли всякий дасть таку дрібницю за себе, жінку і дітий то цілком досить, щоби ляцька рука повисла в повітрі з протягнутою „зупою" нашому народові. Що є страшніще як брати поміч від ворога і знаючи, що за цю поміч він душу витягне з нас і дірки не буде.

Українські Американці. Подумайте лише, що для нас є пів чи доляр. Дурниця, щоденного життя, де ми викидуємо на ніщо. Не пішов в мувінг пікчер і не випив шклянку пива, от і поміч голодним в краю. Не купив забавку дитині чи не купив цукорка і знов поміч краю. А що дороще чи забавка для нашої дитини і цукорки, чи хліб дітям в старім краю, де пухнуть з голоду? Ми любимо своїх дітий, бо ми батьки, но і там батьки і матері стогнуть над своїми любими діточками і безсильні помочи, бо і самі по тижню хліба не бачуть. Чи не краще замість пива і мувінг пікчер дати на голодних. Ми тут бавимось і пємо, і там наші брати, сестри і батьки корчаться від голоду, а люта зима також не пожкодує і загляне до них під їх вбоге убрання.

Ясна річ, що поміч дороша, як все те, що ми маємо щодня і будемо мати завжди. Но чого ж ми не йдемо на поміч тим, хто нам дорожий і милий? Чого шкодуємо того нещасливого доляра, ніби він нас родив. Ми родимо долярі і будемо здорові то ще заробимо більше а своєю маленькою жертвою вратуємо сотні тисяч людий від голоду. А хіба лише від голоду! Від всего вратуємо. Від голоду, від духового каліцтва на будуче, бо лише в здоровім тілі здоровий дух. Вратуємо і їх від самого тяжкого це — протягнення руки до ворога. Уявіть собі, що Ви маєте особистого ворога (а таких приятелів має кожда людина) і що ви протягуєте йому руку за поміччю, но знаєте, що дорогою ціною будете платити Ви і Ваші діти за ту поміч. Приємно? Ні! Отож і не треба допустити до цего і це мусимо зробити ми, Українці в Америці і Канаді.

Ну, а як же то будуть відчувати там в старім краю міліони нашого народу те, що ми не хочемо їм помогти. Таж вони дивились і дивляться на нас як на своїх дітий, що в кожду хивлину стануть на допомогу і будуть захищати від ворога. А хіба ми оправдали їх надії?

Я знаю, що кождий подумає в собі або скаже: „Я вже дав, хай другий дасть." Но небезпека показала, що ми замало давали і що треба трохи більше дати. Треба напружити всі духові сили і фізичні, щоби зломити найтящих ворогів: Ляхів і голод. Хай ця поміч буде помічю в добрім порядку. Всі як один станьмо на допомогу нашому народові в самі тяжкі часи, які лише переживав наш нарід.

А тепер до вас, українські американські бізнесмени. Чи не стидно нам буде перед нашим народом? Че не спитають вони нас: „А що Ви дали на вівтар Батьківщини, коли вона стогнала в ляцькім ярмі?" „Що дали Ви, коли Рідний Край терпів голод?" Тоді ми як злодії поспускаємо очі і будемо мовчати бо ми нічого ще не дали. Тоді як робітники відірвавши від уст кусок хліба і від родини останні центи давали, а ми мали гроші, бізнеси і т. и., но і того не дали. Робітник дав в сотку раз більше, бо він дав що мав, а ми маємо, но не даємо. Ми на вічах даємо шустку і кидаємо зза плечий другого, щоб не бачили хто то кинув таку малу жертву на Рідний Край і скоро втікаємо, щоби ще не дати на Рідну Школу, чи не послухати, що будуть говорити промовці про нужду нашого народа.

Це стид і ганьба для нас українських комерсантів. Давайте же сміло подивимось правді в вічі й тоді не будемо червоніти за свої вчинки і перед Батьківщиною стояти як злодії зі спущеною головою.

Давайте зорганізуємо НАШ ФОНД, ФОНД ГОЛОДНОМУ СЕЛУ ВІД УКРАЇНСЬКИХ КОМЕРСАНТІВ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ.

Хай Обеднання займеться цею справою і зорганізує при Обєднанню наш фонд, а ми дамо грошей. Хай видно буде, що ми дали, а ми можемо дати много більше як дали вже і ще дають робітники. Хай кожен з нас дасть лише певний відсоток місячного зарібку, то і то буде велика сума гроша. Я даю 25 дол. на початок орґанізації нашого фонду і закликаю всіх комерсантів Українців в Америці і Канаді до складання в наш фонд на допомогу голодному селу. Гроші пересилаю до Обєднання. Я вірю, що зберемо більшу скількість гроша і коли будемо більш думати за Старий Край і поміч йому, то не допустимо до того, щоби Ляхи за ляцьку „зупу" вносили отрую в душу нашого народа.

Тепер йде зима, а з нею і холод, що також не менший ворог для голодного і бідного населення України. Треба зорганізувати по всіх містах, де є Українці збірку річей і хай всякий дасть лише те, що йому не потрібне і котре він хоче викинути но не має на то часу, або не хочеться йому. Зробіть у себе порядок в річах і Ви переконаєтесь, що много річей є у Вас таких, що Вам непотрібно, но котрі будуть мати велику цінність в Старім Краю. Там люди гірш одягаються в урочисте свято до церкви як ми виходимо на смітя. Хай всяка орґанізація цим займеться і тоді чи переслати в Обєднання чи кожда орґанізація в своїм місті перешле просто до краю. Всяка місцевість має Українців, що мають власні авта то хай дадуть авта для збірки річей і поїдуть авта в хату по Українцях, а панночки підуть по хатах і зберуть річі. Всі до праці і все на допомогу голодуючим в Старім Краю.

Наш обовязок кормити голодних, обігріти холодних і втерти сльози сиротам тих батьків, котрі положили своє життя за вивволення Рідного Краю.

К. Лисюк.

РАТУЙТЕ!

Ляцький воєвода у Львові видав поклик до польського громадянства, щоб вони складали жертви для сіл, які впали жертвою повені і голоду.

Рівночасно в Галичині основуються по ріжних місцях польські комітети для допомоги голодуючим.

До чого дійде?

Не діставши допомоги від своїх, села будуть продавати себе ляхам за ложку страви, щоб ратуватись від заглади.

Чия тут вина?

Вина американсько-української іміграції, яка живучи в красших відносинах, забула на терпіння свого народу і сама прикладає руку на його загладу.

Українські громади:—

Зберіть всі свої сили! Не дайте гинути народови! Нехай наша збірка докаже, що ми чуємо біль старого краю та після наших сил помагаємо, чим змога!

Ще раз кличемо всіх: До праці, українські Громадяни і Громадянки, на ратовання народу!

Всі жертви пересилайте негайно до Обєднання.

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ГРОМАДЯНИ:—

ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ ЖЕРТВУ НА ГОЛОДНЕ СЕЛО?
КОЛИ У ВАС БЄТЬСЯ СЕРЦЕ ЛЮДИНИ, ТО ВОНО ВІДЧУЄ ЛЮДСЬКУ МУКУ!
КОЛИ-Ж ВИ ЛЮДИНА, ТАК ПОМОЖІТЬ СВОМУ НАРОДОВИ ВИЙТИ НА ШЛЯХ ВОЛІ!

Всі жертви на закінчення серпневої збірки шліть негайно на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

РАЗ Є І ДЛЯ УКРАЇНЦІВ НАГОДА ДОРОБИТИСЯ

Від 14 літ звісна в Злучених Державах УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ У МИЛВИЛ, в стейті НЮ ДЖЕРЗИ, діждалася свого. Загальний повоєнний попит за землею викликав заінтересованнє полудневою частю стейту Ню Джерзи і звернув туди очи підприємчивих людей, подібно, як тепер звернули увагу на Флориду. Дехто почав ставити собі питанне: „Чому їхати світами, коли маємо щось доброго під боком?" І тепер кидаються люди до полудневої части Ню Джерзи як до обіцяної землі. Тут є будучність для кождого.

Перед 14 літами звернув увагу української суспільности на значінне української кольонії український бизнесмен з Филаделфії, Василь Матолич. Тоді вдалося йому поселити на передмістю у Милвил около 150 українських родин. Правда, що початок був дуже трудний. Але роботящі, завзяті Українці, які там поселилися, доробилися там доброго маєтку. Перш усього вони мають запевнену будучність і не бояться ні страйку ні льокавту. Вони мають **Землю**, яка стала їхньою мамою-кормителькою. Вони мають **здоровлє**, яке є підставою доброго життя. Вони мають свої організації народні, межи иншими також Народний Дім і дві українські церкви. Бракує ще учителя, щоби зорганізувати українську школу. Зате мають добру нагоду дати своїм дітям висшу **освіту**, бо в місті Милвил є чудово гарні **публичні школи**, а тепер є там свіжо збудована коштом пів міліона долярів **висша школа** (гайскул). До неї посилають наші кольоністи своїх дітий більше, ніж не одна велика громада в місті. Бо сільське господарство се українська минувшість і будучність.

Тепер **Українська Кольонія в Милвил** стає предметом заінтересовання ріжних бизнесменів, бо там ще є богато доброї землі до купна. Були купці, які хотіли відразу закупити усю ще не розкуплену землю і заплатити добрі гроші. Але **властитель** тих земель, свідомий Українець, **Василь Матолич** сказав, що шкода пустити тамтуди чужих, коли можуть Українці використати нагоду, збільшити саму кольонію і доробитися маєтку. І не продав землі чужим, але оголошує всім Українцям, що продасть їм землю по умиркованій ціні, щоби таки поставити на своїм і створити велику і сильну **Українську Кольонію.**

Пригляньмося, чи є там підстава до сильної і богатої української кольонії? — Отже є, бо є такі добрі умови:

1. **ПЛОДОВИТА ЗЕМЛЯ,** на якій удається всьо, а головно всякого рода огородовина, як: бараболя, гарбузи, томейто, кавуни, кукурудза і т. п. Всілякого рода ягоди, як: малини, ожини, суниці, черниці і т. п. Хоч се дуже добра земля на збіже, але її шкода на те, бо більший зиск приносять инші плоди. Овочеві дерева з тих сторін, як бресквини („пічес"), яблуні, груші, сливи і т. д. дають дуже обильний збір. Більше підприємчиві люди закладають годівлю курий і мають з того великий зиск, бо троки приїздять просто з Ню Йорку і Филаделфії і закуповують усе, що господарство продукує.

2. **КЛІМАТ** дуже лагідний; в зимі не дуже холодно, в літі не дуже горячо, бо недалеко море злагоджує холод і спеку. Сонця дуже богато, але воно не пече, зате відмолоджує людий і дає їм сили до праці.

3. **ПОЛОЖЕННЄ** знамените. Милвил лежить у віддаленю сорок миль від Филаделфії, а ще близше надморських міст таких славних, як: Атлентик Сити, Ошен Сити, Вайлвуд і другі подібні. Тамтуди приїздять міліони людий у літі, щоби купатися в морю. Через те дуже легко збувати продукти всюди. Сейчас коло української кольонії находиться велике озеро „Юніон Лейк" з напричуд гарною чистою водою і пісковим дном і там купаються люди в літі як у морю.

4. **КОМУНІКАЦІЯ** дуже пригожа. З Филаделфії відїздить до Милвил залізничий поїзд кождої години, а також само з Милвил до Филаделфії. Кромі того є мурований гостинець з Кемден до Милвил для автомобілів, а з Милвил іде електрична стріткара до недалекого гарного місточка Бриджтон і знаменитий гостинець, по котрім їздять мотор-буси. Власне при тім гостинци лежить українська кольонія.

З огляду на се, що з Филаделфії до Кемден викінчується МІСТ ПОНАД РІКУ ДЕЛЕВАР, який получить стейт Пенсильвенію зі стейтом Ню Джерзи, настане величезний рух в сторону моря через Милвил і инші міста. Сей міст має власне приблизити морське побереже до великих міст у Пенсилвенії, а на тім незвичайно зискає вартість ґрунтів в полудневій части Ню Джерзи. Се буде друга Фльорида.

5. **МОЖНІСТЬ ЗАРОБКОВАННЯ.** Деколи свіжі поселенці не мають покладного гроша на розбудову. Такі мають можність йти на зарібки до ріжних фабрик у Милвил доки на стільки не загосподаруються, щоби могли вижити цілковито з ріллі. В той спосіб богато Українців повиплачувало свої господарства і тоді стали цілком независимими маєтково. Хто розуміється на риболовстві, той має на се нагоду на ріці Морис Ривер, яка перепливає через Милвил. На тій самій ріці троха дальше годують остриці і продають їх світами.

6. **УКРАЇНСЬКИЙ ХАРАКТЕР КОЛЬОНІЇ** забезпечений тим, що там вже зарекордовані улиці з українськими іменами, як: улиця Шевченка, Лисенка, Франка і т. п. Нові вулиці можна буде рекордувати, скоро лише дальші поля будуть загосподаровані.

7. **ПОМІЧ ПРИ БУДОВІ ГОСПОДАРСЬКИХ БУДИНКІВ.** Важною є така поміч для тих свіжих людий, які мають замало гроша, щоби відразу добре загосподаритися. Тому властитель ґрунтів помагає їм у виробленню позичок, при закупні матеріялів і т. п.

8. **ЛІСИСТА ОКОЛИЦЯ** довкруги забезпечує дешевий опал в зимі і дає можність знайти холодне місце для відпочинку по праці в літі.

Инші природні користи зуміє кождий знайти для себе, коли прибуде на місце і переконається, що все те, що тут пишеться, є таким в дійсности. Впрочім треба замітити, що тут є нагода до добробуту і маєтку для людий роботящих і підприємчивих. Таких власне людий потребує і наша **Українська Кольонія у Милвил.**

9. **ЦІНА ЗЕМЛІ Є ПРИСТУПНА.** Господарства поділені на 5-акрові фарми по ціні 750 долярів і висше, залежить від положення. Властитель дає також і на відповідні сплати для тих, що дороблюються.

10. **ВСЯКИХ БЛИЗШИХ ІНФОРМАЦІЙ** уділяє сам властитель або його бюро, яке міститься у Филаделфії в північній части міста, недалеко української громади.

Адресувати належить так:

BASIL J. MATOLICZ
N. E. Cor. 7th and Green St. Philadelphia, Pa.

ДОПИСИ.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Шкільний рік.

Звичаєм в Америці кождого року, щоби усі діти у віці шкільним, по цілорічній своїй праці, мали час на відпочинок, котрий зовуть вакаціями.

Цей примір узяли і наші люди як за добрий і пожиточний і корисний він з усяких причин, і було-б не розумно, колиб у літню горячку дітий пекти у замкнених мурах. Так воно водиться в Америці і у всіх краях Европи. Та живучи в Америці ми Українці стараємось мати також свої рідні школи. Мета українських шкіл в Америці, щоби наших дітий по можности бодай в части запізнати з нашою рідною мовою, піснею, історією, географією і як можливо, взагалі українською книжкою. Але одна в нас хиба, що в краю батько мусів свою дитину посилати в школу, де та дитина мусіла, хотіла чи ні, учитись, бодай як не рідної географії то хотяй рідного письма, а тут сього примусу нема і батько й мати посилають дітий до рідної школи або ні.

Деякі наші школи, котрі уже зорганізовані, мають тільки поверховну назву школи української, бо дійсної науки ніхто там дітям не дає, через брак відповідних учителів, та про се заговорю другим разом, а тепер скажу, що ми мусимо розуміти, що се своя рідна школа. Школа се усей маєток людини в теперішний час. Без школи жити не можна, так як інтерес без капіталу. І тому обовязком нашим в Америці дбати самим про свої школи і самим бути відповідальними за них.

Тому шкільний комітет української школи в місті Рочестер кличе українську шкільну дітвору: Гей, до школи школярі; думайте, читайте, і чужого научайтесь, свого не цурайтесь!

Усі родичі, в котрих є діти, повинні подбати, щоб їх діти виповнили заповіт великого поета Тараса Шевченка: Бо хто матір забуває, того Бог карає; свої люди цураються, в хату не пускають.

Хай рочестерська громада не проспить твердим сном поетових слів.

Школа починається 16-ого с. м. і буде відбуватись так як минувшого шкільного року, три рази в тиждень.

Д. Б.

ЙОРКВИЛ, ОГАЙО.

На поміч голодним.

Цар голод косить наш найкрасший цвіт в старому краю. Тисячі і тисячі нашого народу там пухне, бо не має що в уста вложити. Очі їх звернені в сторону тих, котрі далеко щасливі, що знайшлись на вільній землі Вашингтона, і благають о поміч. І наша місцевість на голос благаючий о ратунок спішить з чим може, щоби отерти хоть одну слезу та подати кавалок хліба тим, котрі конче потребують, щоби прожити. Здавалось би, що така гуманна ціль повинна згуртувати всіх без огляду на партійні переконання, однак не так склалось як думалось. Не дивниця тим нещасним, котрі не уміють ні писати ні читати, бо ті знають одно, а то, щоби вони були ситі й одіті, а про других не дбають. Але що говорити про тих, котрі себе величають великими поступовцями, а коли прийшов до такого поступовця колектор, то не тілько, що не дав, але ще вилаяв, бо говорить, що „з того буде користь для попів та професорів"! Чи се поступ, чи се культурно? Чужі народи помагають голодуючим, а свій свому не хоче подати кавалка хліба і чиж дивота, що український нарід так поневолений. Пишучий сі стрічки мислить, що найгіршому ворогови треба кавалок хліба подати і длятого варстаб пригадати тим поступовцям слова нашого безсмертного генія Тараса Шевченка: Схаменіться будьте люде, бо лихо вам буде!

Подаю спис жертводавців, котрі зложили датки голодному селу:

Семен Гавриш $4.00; по два доляри: Іван Місько, Петро Федаш, Михайло Мурин, Н. Н.; по долярови зложили слідуючі: Іван Хоміцький, Іван Станько, Іван Букса, Семен Кабан, Василь Яремцьо, Петро Головід, Василь Новаковський, Андрій Волошин, Антін Когут, Михайло Ходачок, Евстахій Ярємцьо, Николай Зарічний, Яків Костела, Данько Ревак, Іван Кметко, Николай Філець, Яцейко Василь, Стефан Мартиняк, Петро Гутник, Олекса Мовкаль, Йосиф Пясек, Стефан Яремцьо, Йосиф Медвідь, Іван Яцейко, Тимко Собусь, Василь Солоничний, Кавецький Іван, Григорій Цьвєк; по 50 цнт.: Стефан Телевяк, Михайло Йоган, Андрій Йоган, Йосиф Заяць, Йосиф Ясевич, Василь Кабан.

Загальна сума 43 доляри. Гроші вислано через Юніон Сейвінгс Банк оф Йорксвил чеком на руки Комітету Голодному Селу у Львові.

Петро Головід,
Андрій Волошин,
колектори.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На поміч голодним.

Сестрицтво св. Покрови при українській православній церкві в Нюарку, Н. Дж., вислало комітетови несення помочі голодному селу у Львові $25.

М. Лубінець, голова;
Е. Гнида, скарбничка.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Звіт Зборівського і Золочівського Комітету.

Злучені Зборівський і Золочівський Шкільні Комітети в Ню Йорку, вислали через Стендерд Бенк (ч. посвідки 26,725) $50,00 на поміч голодуючому селу в Західній Україні.

Гроші вислані голодуючим були зібрані минулого року у вересні із влаштованої Зборівським та Золочівським комітетом виграчки двох парасоль. З зібраної суми 64,00 долярів, яка мала пійти на політичних вязнів Зборівського та Золочівського повітів, а не була тому переслана на призначену ціль, що не було там людини, яка-б збирала гроші на сю ціль і якій можна було переслати, вислано сього року $50,00 на голодуючих а 14,00 долярів осталося в касі.

Дня 20. вересня, 1925, висше згадані два комітети влаштовують концерт в салі Народного Дому при шестій улиці в Ню Йорку, з якого весь дохід буде призначений на поміч Рідній Школі та голодуючим.

За Зборівський та Золочівський комітети:

П. Сміт,
Д. Лемко,
М. Кобзістий,
Д. Ксьонзик.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(28)

— Який штудер, той Шаравскі! Прийшов до мене і нічого не сказав, що його жінка вмерла, та що він вже вільний. І не сказав того, що ясновельможний накидають його мені доньці. Прошу, ясновельможний, не вгніватися на мене, але ясновельможний, маючи на голові тільки всякої всячини, мабуть і се забули. Мабуть забули, що Шаравського призначили були для мене. Очивидно, по смерти його жінки. І він драбуга, будьтоби забув. Замість, ідучи за ясновельможним, взяти мене, простягає руку по мою доньку, по таку дитину. Се був би содомський гріх!

— Я нічого не забув. Шаравскому даш Зоську не для него. Він завезе її до жениха.

— Або Зоська не має рідної мами?! Чи Шаравскі її батько?

— Шаравскі на мій приказ заступає батька! Розумієш, бабо? Ти не можеш Зоськи передати женихови, бо така подорож не для баби. Хиба хочеш спіймати її для себе чи... між гайдамаками?

— Між гайдамаками?

— Так. Між гайдамаками. Шаравскі повезе Зоську на Запорожє і передасть Саві Чалому. Там також є попи. Звичає їх. Бачиш, що Шаравського не відбираю тобі. Як його жінка вмре, то може з тобою оженитися. Як схоче, бо силувати не буду. Нема потреби.

— Як би ласка ясновельможного не відвернулася від мене, то потреба знайшлась би і Шаравскі дістав би приказ. Так, як то колись дістав був покійний Курчиньскі.

— Та стара баба доведе мене до сказенини! — гетьман воркнув, будь тоби до себе і знов звернувся до неї:

— Отже завтра досвіта перед твою хату заїде критий віз. Погоничем буде переодягнений Шаравскі. Зоську передай йому. Додай їй на дорогу яку бабу, щоби не була сама. Дівці, окрім того що на ній, не давай нічого, бо за пару днів вона верне з мужем. Її лахміте пішли до двора в Степашках, бо то буде резиденція молодих. Шуруй!

Гетьман відвернувся і не ждучи на подяку ні на пращальну церемонію, пішов до другої комнати.

— Боже! — Курчиньска зітхнула. — Та так марнуюся, бо я йому вже стара баба! Коби тільки Шаравскі не виховзся з моїх рук, то ще відібю собі змарновані літа.

Марина, що сиділа на порозі хати, побачила Курчиньску. Схопилася, скочила в сіни і нистком загримала до дверий комнати, в котрій була Зоська з Шаравським.

— Паннуцю! — крикнула. — Мама вертають.

Шаравскі вибіг на улицю, щоби Курчиньску троха задержати, та щоби Зоська мала час причесатися. Курчиньска, побачивши Шаравского, сама не квапилася до хати. Кивнула на него, щоби за нею йшов у сад. Пішов і сів біля неї на лавці.

— Чи ви знали, чого ясновельможний кликав мене до себе?

— Знав, бо вже дав мені приказ на завтра.

— Чомуж ви мені того не сказали? Мені, матери дівчини!

— Ви й так почули від ясновельможного.

— Але я була би по дорозі до него виміркувала, що і як балакати з ним.

— Він вас кликав не на балачку, тільки вислухати приказ.

— Але я, знаючи в чім діло, була би дечого не бовтнула, що його розізлило.

— Я лиш виконав приказ мого пана.

— Чи ви сказали ясновельможному, що любите Зоську, та що вона вас любить?

— Казав. Зі слезами в очах, обіймаючи коліна.

— А він що? Той душман без серця.

— При мені прошу так про мого пана і добродія не висказуватися... Він розсміявся і сказав, що він мені того не боронить.

— Чого не боронить?

— Не боронить мені любити Зоську і Зосьці не боронить любити мене. Як хочемо, казав, то можемо обоє любити й його хорта, бо то гарна собака.

— Зоська вам пропала. Нею гетьман купує для себе отамана гайдамаків.

— Та купує. Годі! Панська химера.

— Я чула, що ваша жінка нині-завтра піде до неба.

— Та піде. Так говорила баба, котру я вчера кликав до неї.

— Щож ви гадаєте зробити, як вона вмре?

— Поховаю її і на могилі поставлю хрест.

— Але з собою що зробите?

— Нічого не зроблю. Не повішуся.

— Чи оженитеся вдруге?

— Як гетьман прикаже.

— Гетьман хоче, щоби ви зі мною оженилися.

— Такого приказу ще не маю.

— Бо ваша жінка ще жива. Але як вмре?

— Як ясновельможний прикаже, то я й у воду скочу з каменем на шиї.

— А як лишить вам вашу волю?

Шаравскі замявся.

— Чи ви ще любите Зоську?

— Не знаю, чи се любов. Але мені так здається, що як вже передам її Чалому, то стрілю собі в лоб, або повішуся.

— Ви розумний хлоп. Правда?

— Та щоби дурний був, сам на себе не скажу. Скажу тільки те, що ні тато ні мама в голову мене не били. І нині глуздів ще не втратив, хоч вчув, що Зоську дають иншому. Ще й, неначе на сміх, кажуть мені вести її тому иншому.

— Я щось вигадала для вас. Щось таке, защо будете до смерти благословити мене. Ви і Зоська.

Шаравскому заіскрилися очи. Він крикнув, схопившися з лавки.

— Маєте спосіб знівечити се, що гетьман загадав? Маєте спосіб дати мені Зоську?

— Маю спосіб дати вам Зоську, не знівечивши того, що зарядив гетьман. Спосіб простий, спосіб часто практикований так що буде вовк ситий і коза ціла.

Шаравскі розчарований, але все таки цікавий, сів назад на лавці.

— Я хочу ущасливити Зоську і вас. Але й я мушу з того щось мати.

Виймила зза горсета хрестик і подала його Шаравскому.

— В сїм хрестику, посвяченім папою римським, є кусник терня з вінця, який жиди вклали були на голову Ісуса Христа, коли його мучили. Поцілуйте і покляніться, що як ваша жінка вмре, то оженитеся зі мною. По сій клятьбі я вам позволю...

— Що позволите? Взяти з вами шлюб?

(Дальше буде).

ЧАСОПИСЬ „СВОБОДУ" ЧИТАЄ ДО СТО ТИСЯЧ ЛЮДИЙ, ТОМУ ВОНА Є НАЙЛІПШИМ ...

БЕСАРАБСЬКА РАНА.

Визначний політик граф Куденгоф — Калергі (пропагатор ідеї Паневропи) справедливо вказав недавно на надзвичайно прикру й важку ситуацію, яку створює в Европі нинішний стан бесарабської справи. Окупована Румунією і признана цій останній союзними державами односторонно й без вислухання волі населення, залишається Бесарабія у румунському володінню без згоди й всупереч неоднократним протестам союзного радянського, і зокрема українського радянського уряду. Таким робом односторонньо й насильно „розвязане" бесарабське питання залишається і на дальше нерозвязаним, і творитиме для Европи постійну небезпеку военного конфлікту. Граф Калергі поручає Союзові Народів занятись цією справою та змагати до позискання якого-небудь порозуміння Румунії й Радянського Союза, яке визначувалоб будучину Бесарабії.

Навязуючи до того поклику графа Калергі, моравсько-остравська „Морґенцайтунґ" наводить у вступній статті п. н. „Бесарабська рана" (ч.228 з 22 м. м.) слушну увагу, що сперше Союз Народів повинен би поцікавитись тими страхіттями, які діються у Бесарабії, та які дрожю найвищого обурення повинні пройняти весь цивілізований світ. Західні держави можуть тим лекше вглянути в бесарабські відносини, що туман братерства побідоносних держав, під заслоною якого Румунія розсілася у східній Мадярщині й Бесарабії, вже щасливо розвіявся. Замісць урядовців, які повинні були у новопридбаних країнах завести зразкову й справедливу адміністрацію, та замісць соціяльних і національних реформ, залила ті землі „Сіґуранца", румунська поліція, яка з успіхом змагається в останніх роках за пальму першинства щодо режиму терору й насильства. Зрештою засоби, якими користується сіґуранца, є ті самі, які придбали право громадянства в т. зв. національно-соціялістичних організаціях, у фашистів, у „відроджених Мадяр" і в Польщі. Очевидно: все воно діється „в імя ідеї" та під прапором патріотизму або державної необхідности.

Бесарабські селяне не могли байдуже глядіти, як наїзники загарбують їм їхню найкращу землю. Тут і там прийшло до сутичок між тими, що боронили свое добро, й тими, що грабили його. І ось 1918 року заведено в Бесарабії дорazові суди, якими окупаційні румунські власти покористувались для висилки тисячів громадян на той світ. Нині Бесарабія знову тремтить за долю чергових 300 селян, які були замішані у селянські розрухи біля Татар-Бунар, що вибухли як відрух розпуки; тих селян повиловлювано у масових облавах і їх жде, по всій імовірности, така сама смерть без суду і слідства, що й инших, які попали були в руки опришків.

Розпочався цей страхітливий період після повстання в українському хотинському повіті. А це повстання стояло знов у безпосередньому звязку з диким наказом команданта румунського ґарнізону з міста Брічені, який силою стягнув з околиці 80 дівчат на жовнірську забаву, а допустивши до поганьблення їх — велів їх вкинути у Дністер.

Судових процесів, у повному розумінні цього слова, взагалі не буває в Бесарабії. Найбільше вязнів гине „підчас утечі". Букарештенський часопис „Факлія" описує одну таку „справу втечі". Треба було усунути якось 13 арештованих селян. По наказу надпоручника, що йшов на чолі ескорти, жовнярі зняли в бічній вуличці вязням кайдани з ніг і рук і казали їм втікати; старшина запевняв селян, що вояки не будуть стріляти. Бідні люди дались взяти на вудку. Ескорта стрілила за тікаючими, й зараз при першій сальві шість вязнів упало трупом. Решта, здебільша ранена, попадала на коліна і, взиваючи на поміч Бога і святих, молила пощади. Їх убито револьверовими стрілами, а надпоручник глядів на все те здалека з цигаром у зубах. Ще й прикликано санітаря, який мусів ствердити в кожного постріленого смерть, для певности вбиваючи в серце багнет. Потім роздягнено всі трупи й по дорозі до касарні продано одежу в одному шинку. Командант ескорти дістав з добичі золотий ланцушок, а підстаршина й жовнярі поділились грішми. В касарні сотник виголосив з цього приводу промову, в якій похвалив ескорту за велике патріотичне діло.

У вязницях міста Татар-Бунар розстріляно досіль 279 осіб, в місті Нікольчева 183, в Цісмеана 250, в Нерусаі 80, Вальцові 222. Цю статистику виготовила спеціяльна слідча комісія, вислана кишиневською адвокатською палатою. Родинам розстріляних сконфісковано крім того весь маєток. Офіціяльно вбиті фіґурують на лісті „застрілених підчас утечі."

Чому заграниця знає так мало про всі ті криваві подвиги румунського режиму, це можна зрозуміти з такого факту, що ось нпр. студент Колеа, який писав до одного закордонного студентського часопису статтю про ці краєві відносини, був у вересні м. р. виключно за той один „злочин" присуджений на смерть, підчас коли полковник Максим після видачі 123 смертних присудів був іменований ґенералом бриґади.

Бесарабія стоїть у першому ряді тих країн, які на тілі повоєнної Европи творять криваву рану. І швидше чи пізнійше ціла Европа дізнається про небезпеку тої легковаженої нині рани.

ТОМАС ДЖЕФЕРСОН.

Поруч Джорджа Вашингтона, головного військового проводира в американській війні за незалежність, Томас Джеферсон, автор відомої „заяви незалежности Злучених Держав," вважається головним творцем американської републики. В богатьох напрямах значіння його було навіть більше і глибше, як Вашингтона. Коли той захистив Америку на зовні, проти зовнішних ворогів, то Джеферсон творив її в нутрі, серед громадянства, в партійній боротьбі за такі чи инші форми державного ладу. І коли Вашингтона вже давно всі визнали за „батька народу", то Джеферсон ще й до сегодня має своїх політичних приятелів і політичних противників. Богато питань його часу не вирішено ще й до сегодня. Ще й сегодня повстають суперечки за справи, в яких не було згоди в його час, наприклад про участь богачів та незаможних громадян в правлінню державою, про відношення до чужинців і т. п.

Родився Томас Джеферсон у Верджінії в 1743 році, де його батько був великим землевласником. В 23-ім році життя скінчив науку в каледжі в Вилємсбурґу і став адвокатом, одночасно займаючись господарством на великій фармі в Монтічело, яку дістав по батькови. Високий (добре понад шість фітів), худий, гостроличий, рудий, веснянкуватий, — Джеферсон відзначався незвичайною працездатністю і всестороннім хистом. Будучи адвокатом, він в свій час мав славу першого спеціяліста по агрономії і сільському господарству, вмів потрохи лікарювати, у нагліи потребі зашити рану та зложити зломану ногу, міг збудувати добру хату, студіював астрономію, знав латинську, грецьку, еспанську, французьку й італійську мову, грав на скрипці, займався мистецтвом і т. п.

Вже за молоду Джеферсон цікавився публичними справами. Свою політичну діяльність почав в 1769 році від участи в краєвім представництві Верджінії, яке ухвалило протест проти англійських податкових законів і за те було урядом розвязане. Та його члени ще раз зійшлися й ухвалили бойкотувати всякий англійський крам, привожений до Верджінії. Приватно громадські діячі Верджінії сходилися далі, обмірковуючи справу дальшої акції проти англійських зловживань і передівсім справу співробітництва всіх кольоній, які доси виступали кожна з окрема. Джеферсон видвигнув ідею спільного конґресу, який Верджінія ухвалила проголосити кольоніям. У тім проекті вони називаються вже не кольоніями, але „стейтами" — наче самостійними державами.

В 1775 році зібрався в Філадельфії „Перший Континентальний Конґрес," представництво всіх американських кольоній. Джеферсон був його членом з Верджінії. Промовляв мало і не часто, але працював богато в комісіях і підготовляв розрив з дотеперішною англійською владою. На внесення верджінських представників Конґрес проголосив дотеперішні англійські кольонії в Америці „свобідними й незалежними державами" і призначив комісію з пяти членів для вироблення відповідної проклямації. „Заяву незалежности" написав Джеферсон як голова тої комісії, і Конґрес приняв її майже без зміни. Від її проголошення, 4-ого липня 1776 року, рахують Злучені Держави Америки свою державну самостійність.

Підчас війни Джеферсон пробував найбільше в своїй Верджінії, будуючи нову державу в нутрі. Завдання було не легке. Верджінія була найбільш „аристократичною" з усіх американських кольоній і не дивлячись на її завзяту опозицію а далі й криваву боротьбу проти Англії, всі її закони, політичне, побутове й соціяльне життя творилися на подобу точно англійського аристократичного звичаю. Девять літ взяло Джеферсонови проведення закона про волю віри. Не менше труду коштувало його скасовання старого англійського закона про право первородства в земельній власности, по якому великі земельні маєтки не могли бути ніким ділені, а недоторкальні переходили на найстаршого сина. В практиці це значило, що велика частина населення вже по закону не могла мати землі. А двох законів Джеферсон таки не вспів провести, хоч побивався за них до самої смерти, а саме про обовязкове шкільне навчання всіх дітий на публичні кошти і про скасування невільництва (Нігрів); добився тільки того, що було заказано привозити нових невільників до Верджінії на продаж.

В 1779 році Джеферсон був вибраний губернатором Верджінії; для неї і для Джеферсона це був найтяжчий час в життю. Англійське військо заняло цілу країну, сплюндровало столицю і Джеферсон ледви вратував своє життя. Але через два роки війна скінчилася капітуляцією ґенерала Корнваліса і побідою Америки. Джеферсон знов вернувся до політичної праці в Конґресі, де передівсім старається, щоб скасовано невільництво, але без успіху.

В 1778 році Джеферсона призначено американським послом в Парижі: Після свого побуту в Европі він богато їздив по Франції, Англії, Німеччині й Італії студіюючи европейське життя й порядки. В 1789 повернувся до Америки, покликаний Вашингтоном на становище державного секретаря (міністра закордонних справ). Чотири роки Джеферсонового міністрування — це був той час, коли укладалась американська конституція і формувався тот державний лад Америки, що в головнім устоявся до сьогодня. Поруч Джеферсона другою головною особою в Вашингтоновім кабінеті був міністер державних фінансів, Александер Гамилтон, головний політичний противник Джеферсона, і на протязі тих чотирох літ все політичне життя Америки виповняла боротьба поміж „аристократичними" принципами Гамилтона й „демократичними" Джеферсона. На тих чотирох роках мусить зупинитися кожний історик Америки, бо й власне конституція Злучених Держав й усі головні принципи їх пізнійшої державної політики являються наче компромісом поміж аристократичними й консервативними думками Гамилтона і демократичними й прогресивними думками Томаса Джеферсона. „Джеферсонові принципи" — то була демократія в найширшім і найпростійшім розумінню того слова: „ні рід, ні освіта, ні культура, ні богатство не дають одній людині права панувати над другою, коли вона того не хоче." Уряд повинен бути як найпростійший, наймениш коштовний і скілько можливо найменш втручатися в життя людей. Він, як казав, „волів громадську думку без уряду, ніж уряд без виробленої думки в громадянстві." Через те Джеферсон дуже обстоював за свободу слова і завзято поборював „закон проти бунтів" і „закон про чужинців", ухвалені Конґресом в 1798 році. Закони ті давали президентови право відіслати з Америки кожного чужинця, що йому здавався підозрілим, та карати грішми й арештом всякий устний чи друкований напад на Конґрес або президента.

У 1800 році Джеферсон був вибраний президентом Злучених Держав. Одним з його перших актів була амнестія для всіх політичних вязнів, арештованих на основі закона проти бунтів. Покасував богато державних урядів, які вважав непотрібними, і сплатив майже половину державних довгів, які Америка поробила підчас війни. Війни за його часу не було, але проте державна територія більш ніж подвоїлася. Властне до того часу ґраниці Злучених Держав доходили лише до ріки Місісіпі. Дальше величезні й майже зовсім незаселені простори були власністю Еспанії, яка в той час відступила їх Франції. Всю ту територію, що в той час називалася Луїзіяною й сягала від Мексиканського заливу аж до канадійської ґраниці, Джеферсон купив від Наполеона за пятнадцять міліонів долярів.

В 1804 році Джеферсон був знов вибраний президентом, а-ле коли йому в 1808 році пропонували кандидатуру третий раз, він відмовився, кажучи: — „Історія вчить нас, як легко влада вироджується в спадщину окремих людий." Помер 4. липня 1826 року, точно в пятьдесяті роковини проголошення „Заяви Незалежности," якої він був автором.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.